

Documentatie- en studiecentrum voor familiegeschiedenis

Jan Vanderhaeghe en Magda Vanbrabant

Uit de praktijk

Wat voorafging...

We schrijven eind augustus 2014. Op een zomerse dag ontvangt het documentatie- en studiecentrum voor familiegeschiedenis een bejaarde dame. Zij wordt begeleid door Achille Claes, lid van Erfgoedcel Herselt. Ik ontvang beiden met open armen en luister naar hun verhaal.

De dame blijkt al jaren op zoek naar haar *vermeende* vader. Zelf gebruikt ze liever de term *verwekker*, omdat ze nooit een echte vader heeft gekend. Haar naam is Denise Jeanne Hey, Suzy in de omgang. Ze werd geboren te Borgerhout op 1 december 1938 en is de onwettige dochter van Josephine Elisabeth Hey, toen 23 jaar oud en dienstmeid van beroep.

Suzy is in het bezit van een pasfoto van een man. Op de achterkant van die foto staat – nog nauwelijks leesbaar – “1.1.1908 Antwerpen Gutwirkt Kalman”. Suzy vertelt dat deze foto naar haar moeder was toegezonden vanuit Amerika. Zij bewaarde deze foto tot op haar sterfbed, gaf hem dan aan haar dochter en sprak de woorden “Dit is uw vader!”

Suzy vertelt verder en zegt dat zij in het weeshuis Sint Vincentius Apollo in de Duinstraat 23 te Antwerpen verbleef in de periode 1940-1945 en dat haar moeder dienstmeid was in een joods gezin. Haar vermeende vader, Gutwirkt Kalman, zou in

Auschwitz geweest zijn en later uitgeweken zijn naar Amerika. "Is deze man werkelijk mijn vader?", vraagt Suzy zich af. "En wat kan ik nog meer te weten komen over mijn eigen voorouders, de familie Hey?"

Een vruchteloze zoektocht

De kinderjaren van Suzy waren allesbehalve zorgeloos. Op driejarige leeftijd werd ze thuis weggehaald en door de dienst Kind- en Welzijnzorg in een weeshuis geplaatst. Haar moeder stemde hier mee in: moest de pil al bestaan hebben, dan zou Suzy er nooit geweest zijn. In het weeshuis heeft ze verschrikkelijke dingen meegemaakt. Verder waren haar kinderjaren – als dochter van een jood in een Katholiek weeshuis tijdens de Tweede Wereldoorlog – doordrenkt met antisemitisme. Suzy probeert al jaren dit vreselijke verleden van zich af te schudden.

Haar zoektocht naar verlossing kwam enkele jaren gelden onverwacht in een stroomversnelling. Suzy leerde schrijfster Anne-Marie Hooyberghs kennen. Hooyberghs overtuigde Suzy om haar levensverhaal niet langer op te kroppen, maar er net mee naar buiten te komen. Het resultaat werd de bestseller-roman 'Niemandskind'.

"Ook hoop ik dat dit verhaal me misschien tot bij mijn vader gaat leiden. Ik weet dat hij overleden is, maar ik zou graag weten wie hij was. Ik wil eindelijk wat zekerheid in mijn leven. Ik wil weten waar ik mijn karakter vandaan heb. Alleszins niet van mijn moeder.", aldus Suzy in Het Laatste Nieuws van 2 mei 2014.

Beginfase onderzoek

Terug naar het documentatie- en studiecencentrum voor familiegeschiedenis, eind augustus 2014. Ik maak Suzy meteen duidelijk dat er nooit officieel kan bewezen worden dat de bewuste man haar vader is, tenzij met een DNA-onderzoek. Maar de medewerkers van het documenta-

tie- en studiecencentrum voor familiegeschiedenis kunnen wel proberen deze vraag met een grote waarschijnlijkheid of praktische zekerheid te beantwoorden. Een uitdaging!?

De eerste moeilijkheid is er reeds vooraleer het onderzoek kan starten. De wet op de privacy laat ons immers niet toe opzoekingen te doen in de registers van de burgerlijke stand jonger dan 100 jaar. In de rand van dit artikel toch even vermelden dat het ten zeerste te betreuren valt dat voor opzoekingen van deze aard, met een uiterst humaan karakter, wij sterk gehinderd worden deze wet.

Eén van onze vermaarde medewerkers, Magda Vanbrabant, heeft een grote expertise in huis op het gebied van opzoekingen in bevolkingsregisters. Ik wend mij tot haar in mijn zoektocht naar antwoorden. We starten met de familie Hey.

De familie Hey

In een eerste oogopslag zou men kunnen denken dat Hey een Vlaamse naam is, afgeleid van Heynen, Heylen of iets gelijksaardigs. De naam Hey komt bovendien voor in het "Woordenboek van de Familienamen". Niets is minder waar, zo zal blijken.

De moeder van Suzy

Uit de geboorteakte van Suzy blijkt dat haar moeder Josephine Elisabeth Hey in 1938, 23 jaar oud was en in Borgerhout woonde. Het bevolkingsregister voor de periode 1910-1920 vertelt ons dat zij geboren werd op 19 oktober 1915 in de Sterlingersraat nr. 2, als vierde kind van vijf¹ en met als ouders Jan Karel

1 Juliaen Hendrik Hey, geb. Borgerhout 15.5.1906; + na 1972. Muzikant. Gehuwd met van Berkum Wilhelmina. Maria Josephina Hey, geb. Borgerhout 4.7.1908. Gehuwd met Verloo Theofiel. Frans Jozef Hey, geb. Antwerpen 11.12.1910; + na 1962. Brouwersgast. Josephina Elisabeth Hey, geb. Borgerhout 19.10.1915. Joannes Alexander Leona Hey, geb. Borgerhout 12.6.1920; + na 1962. Gehuwd met Gaever J.

Hey en Angelina Wils. Suzy had dus ooms en tantes. In 1930 wordt als beroep opgegeven: fabriekswerkster. Josephine Elisabeth huwde op 4 november 1939 te Borgerhout met Carolus Crols². Uit dit huwelijk is nog één kind geboren te Antwerpen: Charles Louis op 7 juni 1940.

De grootouders en overgrootouders van Suzy, langs moeders zijde

Jan Karel Hey werd geboren te Antwerpen in de Gasstraat op 3 juni 1885 als zoon van Franz Hey, marmerbewerker en van Anna Catharina Janssens. Hij is nog maar goed 19 jaar als hij op 8 oktober 1904 in Borgerhout huwt met Angelina Josephine Wils. Hij blijkt dan reeds wees te zijn want hij verblijft in een burgerlijk godshuis en het is zijn voogd, bediende in het godshuis, die de toestemming tot huwelijk geeft.

Zijn echtgenote Angelina Josephine Wils is geboren te Antwerpen op 24 september 1884 als dochter van Henricus Ludovicus Wils, hovenier, en van Anna Maria Daneels. Het echtpaar had, zoals reeds gemeld, vijf kinderen.

Hun woonplaatsen: Van Leentstraat, Antwerpen (1904); Deurnesteenweg, Antwerpen (1914); Kroonstraat, Borgerhout (1915); Leeningstraat, Borgerhout (1917); Zegepraalstraat, Borgerhout (1919); Gitschotelvelden, Borgerhout (1926).

Franz Hey werd geboren op 22 maart 1837 te Aken (Duitsland) en was de zoon van Johann Hey en van Sibilla Schruff. Hij huwde te Antwerpen op 21 december 1865 met Anna Catharina Janssens geboren op 9 juni 1847 te Duffel en zij was de dochter van Petrus Janssens en Anna Elisabeth Vanden Wijngaert, beiden overleden.

2 Carolus Crols, geboren op 28 juni te Turnhout, weduwnaar van Irma Francisca Clementina Haesendonckx, zoon van Carolus Ludovicus Crols en Maria Ludovica Van Mechelen.

Hiermee is het onderzoek naar de familie Hey afgesloten, van oorsprong dus een Duitse familie. Om dit stukje familiegeschiedenis samen te stellen waren twee documenten uit de bevolkingsboeken en twee akten uit de burgerlijke stand voldoende. En dan hebben wij nog niet alle details weergegeven.

De familie Gutwirth

De vermeende vader of verwekker van Suzy

Het enige aanknopingspunt is, zoals hierboven reeds aangehaald, een pasfoto van een zekere Gutwirth Kalman met de plaatsaanduiding Antwerpen en de datum 1.1.1908. Wij veronderstellen dat deze laatste een geboortedatum is. Ook hier dreigt de wet op de privacy roet in het eten te strooien. De geboorteakten van de stad Antwerpen zijn in het Felixarchief (Stadsarchief Antwerpen) slechts beschikbaar tot 1906. Gelukkig gaan de beschikbare bevolkingsboeken verder.

Medewerkster Magda gaat terug op zoek en vindt snel dat er inderdaad een Gutwirth (dus niet GutwirKT) Kalman Herman op die datum geboren werd in de Lentestraat nr. 20. Hij was de zoon van Gutwirth Henri, makelaar in diamanten, en van Ratut Dora.

De familie Gutwirth-Ratut

Gutwirth Henri (Chaim), diamant-handelaar, werd geboren in Krakau (Polen) op 28 mei 1877 als zoon van Gutwirth Kalman en van Gutenberg Fanny, beiden ook van Krakau. Hij verbleef eerst in Amsterdam, verblijft dan vanaf 1896 in Antwerpen maar huwt in Parijs op 24.12.1906 met Ratut Dora, geboren in Dvinsk (Rusland) op 17 oktober 1880. Zij was de dochter van Ratut Hirsch en Sax Rose.

Met zijn echtgenote komt Henri (Chaim) op 25 september 1907 terug naar Antwerpen en gaat in de Lentestraat nr. 20 wonen, waar ook het eerste kind Kalman Herman geboren wordt op 1 januari 1908, ons ondertussen bekend. In de vreemdelingenregisters vinden wij ook de foto's van dit echtpaar.

Worden dan nog geboren in dit gezin:

Marcus Raphael, te Antwerpen op 22 januari 1910

Bernard, te Borgerhout 28 november 1912

Joseph, te Amsterdam op 16 december 1914

Bepaald honkvast is dit gezin zeker niet en dat zal allicht te maken hebben met het beroep van de vader. Zo vinden wij dit gezin terug op volgende adressen:

1908 Rue du Printemps 20, Antwerpen

1911 Van Spangenstraat 8, Antwerpen

10.8.1911 Van Geertstraat 51, Borgerhout

27.9.1913 Marinusstraat 19, Borgerhout

1914 Zwanenburgstraat, Amsterdam

1921 Van Immerseelstraat 2, Antwerpen

1921 Van der Meydenstraat 42, Borgerhout

15.3.1921 Bouwenstraat 20, Borgerhout

18.8.1930 Bauwenstraat 18, Borgerhout. Marcus en Bernard verlaten het ouderlijk huis en gaan op de Plantin en Moretuslei in Borgerhout wonen.

1933 Van der Meydenstraat 47, Borgerhout. De ouders en Kalman Herman

1938 Van den Peerenboomstraat 43, Borgerhout. Alleen Kalman Herman

1946 Bauwenstraat 20, Borgerhout. Alleen Kalman Herman (ongetrouwd)

Belangrijk om te vermelden is dat in dit gezin een inwonende meid is sinds 1912. In 1912 was Reyntiens Maria, amper 16 jaar in dienst, in 1925 vervangen door Lucia Hermans en nog later in 1933 door Scheyltjens Elisabeth, ook slechts 17 jaar oud.

Vader Henri (Chaim), diamant-handelaar van beroep, vertrekt naar Amerika in 1924 met de *Berengaria*. Hij is geen emigrant, maar gaat op zakenreis en heeft trouwens ook familie in Amerika wonen. Uiteindelijk worden hij en zijn echtgenote Ratut, via de Dossinkazerne te Mechelen, gedeporteerd naar Auschwitz met konvooi XII dat op 10 oktober 1942 vertrekt.

Zoon Bernard wordt ook opgepakt en vertrekt met konvooi XXII b op 20 september 1943 en ten slotte wordt eveneens Marcus Raphael met konvooi XXIII op 15 januari 1944 afgevoerd.

Blijkbaar ontsnappen Kalman Herman en zijn broer Joseph aan deze deportaties.

Terug naar de vermeende vader van Suzy

Ondertussen heeft medewerkster Magda de geboorteakte van Kal-

man Herman aangevraagd en ontvangen. Deze akte bevestigt onze eerste gegevens uit het bevolkingsregister. Wij weten nu waar hij in zijn jonge jaren gewoond heeft (cf. supra). Vanaf 1930 woont hij in de Bauwenstraat 18 te Borgerhout.

In 1933 legt hij een klacht neer bij de politie. Hij zou in de Pelikaanstraat de weg zijn afgesneden door vier personen. Hij werd bij de keel gegrepen en kreeg een vuistslag op het linker oog. Kalman Herman was bij dit gebeuren vergezeld door zijn verloofde, die trouwens als getuige optreedt bij deze klacht. Zijn verloofde was... Scheyltjens Elisabeth, zijn inwonende meid. Hij woont nu in de Van der Meydensraat 47 te Borgerhout.

Door een gelukkig toeval kan ik even het bevolkingsboek van 1930-1940 inkijken en wat blijkt. Scheyltjens Elisabeth, de verloofde, wordt afgedankt als (inwonende) meid en wordt in 1937 vervangen door... Josephine Elisabeth Hey, ons onder-tussen wel bekend.

Zij wordt in juni 1938 ontslagen, zes maanden voor de geboorte van Suzy. Dat Kalman Herman de vader is van Suzy wordt bij deze wel heel waarschijnlijk.

De bewering dat hij in Auschwitz geweest is, blijkt uit geen enkel document. Mogelijk is er een verwarring met zijn vader, moeder en broers die wel werd gedeporteerd werden.

In 1946 woonde hij nog alleen in de Bauwensstraat 20 te Borgerhout. Daarna ontbreekt elk spoor in België. In 1953 vinden wij wel de aankomst terug in New York van een zekere Gutwirth Kalman Henri. Waarschijnlijk gaat het hier over een en dezelfde persoon.

Wanneer wij Suzy op 15 oktober 2014 uitnodigen in het documentatie- en studiecentrum voor familiegeschiedenis om kennis te nemen van de resultaten van ons onderzoek doet zich nog een kippenveldmoment voor. De gelaatstreken van Suzy komen zeer treffend en

ontegensprekelijk overeen met de foto die wij hebben van Ratut Dora, de moeder van Gutwirth Kalman Herman. Dit wordt door alle aanwezigen op deze bijeenkomst als dusdanig ervaren.

Besluit

Met dit stukje familiegeschiedenis en de daarvoor noodzakelijke opzoeken hebben wij willen aantonen dat met enig zoekwerk op een vrij eenvoudige wijze heel wat genealogische informatie kan vergaard worden om meer op papier te zetten dan enkel wat namen, data en plaatsen. Dat het in dit geval een buitenlandse familie van oorsprong betreft doet in feite niets ter zake. Het opzoekwerk blijft hetzelfde. Wij gebruikten hiervoor de burgerlijke stand, de bevolkingsregisters, de kiezerslijsten en de vreemdelingendossiers van Antwerpen en Borgerhout.